

Smaastykker.

XVIII.

Om de ældste Planer til Udgivelse af Anders Sunesens Hexaëmeron.

Af H. F. Rørdam.

Det vil være i det mindste en Del af vore Læsere bekendt, at Professor Dr. M. Cl. Gertz i Aaret 1892 for første Gang i de 700 Aar, der ere henrundne, siden Anders Sunesen skrev sit mærkelige theologiske Digterværk »Hexaëmeron«, besørgede det udgivet, og det paa en Maade, som giver et udmærket Vidnesbyrd om Udgiverens Lærdom og Flid. Desuden har han forsynet Skriftet med en fortræffelig Indledning, en udførlig Kommentar og en ypperlig »Index verborum et dictionum«¹⁾. — I Indledningen omtales bl. a. de Planer, der tidligere havde været oppe for at faa Skriftet frem for Lyset. Hertil er det, at jeg har et Par Oplysninger at tilføje.

Som jeg allerede for mange Aar siden i mit Skrift »Kjøbenhavns Universitets Historie fra 1537—1621«, II, 476 har bemærket, udtaler Dr. Erasmus Lætus i Fortalen til sit store Digterværk »Rerum Danicarum Libri undecim« (dat. Francoforti ad Moenum Kal. Jan. 1574) det som sit Forsæt at udgive And. Sunesens Hexaëmeron. Hans Ord herom ere følgende:

Etsi clarissima semper fuere & cum primis prompta, tam ad belli quàm ad pacis artes, nostrorum hominum ingenia :

¹⁾ Af Prof. Gertz's Arbejde findes en meget grundig Anmeldelse af Prof. Hans Olrik i Nord. Tidsskr. for Filologi 3. R. I, 135 ff.

extentque à priscis etiam temporibus vestigia doctrinæ atque eruditionis liberalis, qua se Danica hæc natio potuerit externis gentibus honesto doctrinarum usu commendare : qua de re, cum Hexameron Andreæ præsulis atque Archiepiscopi Lundensis edam, mentionem faciam.

Skjønt Er. Lætus her udtaler sig paa en Maade, som om Planen var sin Udførelse ganske nær, saa blev der dog ikke noget deraf. Det samme gjælder Arild Hvitfeldts af Gertz omtalte Plan om Udgivelsen af samme Værk. Den Formodning, som St. H. Stephanus har udtalt, at den nu i Kallske Saml. 317, 4to bevarede Afskrift af Værket staar i Forbindelse med Hvitfeldts Plan, bliver til Vished, naar man agter paa, at den Abraham Johannis Velleius, som paa Foden af sidste Blad i Afskriften har bemærket „finem huic libro imposui 10 Febr. 90“, er den Abraham Jensen, der var Rigens Skriver gennem en lang Aarrække, og som saadan Hvitfeldts højre Haand i hans Embede som Rigens Kansler¹). Skjønt han var en stunderet Mand og aabenbart har anvendt en ikke ringe Flid paa at tilvejebringe en smuk og læselig Afskrift af den gamle Codex, har Vanskeligheden ved at opløse de talrige Forkortelser aabenbart i ikke faa Tilfælde været ham for stor, og dette har rimeligvis været Grunden til, at Hvitfeldt ikke udførte sit Forsæt om Værkets Udgivelse. Siden er Haandskriftet gennemgaaet af en anden, der har berigtiget en Del af Manglerne. Saa vidt jeg kan se, er det den ældre Stephanus (Hans Staphensen), med hvis Haand Rettelserne ere foretagne²). Men skjønt flere siden have syslet med Planer til Værkets Udgivelse, hengik der dog 300 Aar efter Hvitfeldts Tid, inden der kom en Mand, der baade havde Lyst og Evne til at løse Opgaven, og skjønt Anders Sunesens Hexaëmeron aldrig vil blive læst

¹) Om Abraham Jensen (Roland), der sikkert efter sit Fødested kalder sig Velleius, se mit Skrift, *Historieskriveren Arild Hvitfeldt*, S. 97.

²) Jvfr. de Haandskriftprøver, der ere tilføjede min Afhandling om den historiske Kritik i Videnskabernes Selskabs Skrifter, 5te Række, hist.-philos. Afdeling, IV. Bind.

uden af faa, er Værket dog et saa mærkeligt Minde om det Opsving af Aandslivet, som Valdemarstiden bragte vort Fædreland, at man maa være taknemmelig for, at det er kommet for Lyset.
